

● **Beszélgetés az FTT elnökével**

A verseny az universitasok között folyik majd

Ma és holnap Szege- den ülésezik a magyar felsőoktatás legfonto- sabb országos testülete, a Felsőoktatási és Tuda- mányos Tanács. Az FTT elnökével, Frenyó V. Lászlóval a testület szere- péről és az Oktatási Mi- nisztérium nemrég nyil- vánosságra hozott intéz- mény-összevonási előter- jesztéséről beszélget- tünk.

● **Milyen szerepe van az FTT-nek a felsőoktatási integrációs stratégia kiala- kításában?**

– A világbanki kölcsöne- gyezmény egyik kiegészítő dokumentuma egyértelműen kimondja, hogy az FTT-nek javaslatot kell tennie az in- tegrációs tervekre vonatkozó- an, majd véleményeznie kell a minisztérium előterjeszté- sét. Az FTT ki is dolgozta a maga javaslatát, amely alter- natívákat fogalmaz meg az intézményhálózat kialakítását illetően. Ezután készítette el az oktatási tárca a maga elő- terjesztését, amelyet az FTT decemberben véleményezés- re megkapott. A mostani, szegedi ülésünk egyik napi- rendi pontja lesz az előter- jesztés megvitatása és a testü- let véleményének kialakítása.

● **Mi a véleménye a tárca előterjesztéséről?**

– A minisztérium előter- jesztése közel áll az FTT által elkészített anyaghoz, bár an- nak a minimálprogramját, és nem a radikálisabb megoldási javaslatait tartalmazza. Leg- nagyobb érdeme az előter- jesztésnek, hogy teljesen konzisztens; vagyis minden- ütt azonos alapelvek érvénye- sítésére törekszik. Éppen ezért a tervezettel szemben nagyon sok lobbyérdek fo- galmazódik meg. Néhány fő- városi intézmény még nem adta fel, hogy – akár politikai erőbevetés révén is – érvé- nyesítse egyéni érdekeit. Kulcskérdés, hogy a tárca ki- tart-e saját koncepciója mel- lett. Láttam már kormányt megrogyni a nyomás alatt – örülnék, ha ez most nem tör- ténne meg.

● **Lát-e garanciát arra, hogy az intézményi egye- sülés során, a párhuzamossá- gok felszámolása- kor a szakmai szempon- tók, és nem a pusztán erő- viszonyok érvényesülnek majd?**

– A kormány operatív ter- vében vannak erre garanciák. Ez ugyanis azt mondja ki, hogy a „házasodásra” való felkészülés időszakában a társulandó tagok paritásos, vagyis egyenlő alapon hozzá- nak létre bizottságokat, ame- lyek kimunkálják az új, egy- séges intézmény működési elveit. Emellett az integráció- nak pragmatikusan éppen az a lényege, hogy egyik intéz- mény sem akarja a másikat meggyilkolni, mert nem ér-

deke hullákat vonszolni maga után. Érdeke viszont a szelle- mi erőket összpontosítani és megsokszorozni a hatéko- nyabb működés érdekében. Az igazi verseny ugyanis nem az integrálódó helyi in- tézmények között folyik majd, hanem az egyes uni- versitasok között. Mindezt én kellő garanciának látom. Ami a pénzügyeket illeti: néhány intézménnyel szemben én nem hiszem, hogy járható út lenne moratóriumokat kiköt- ni, hogy néhány évig még mindenki maga kezeli a pén- zét. A valódi megoldás egy közösen kimunkált pénzügyi szabályzat, egy demokratiku- san működő irányítási rend- szer. Az integráció lényege az „együtt sírunk, együtt ne- vetünk” elv. Így egy kisebb intézmény integráció nélkül soha még nem valósítható fejlesztéseit a nagy, egységes intézmény már fel tudja vál- lalni. Száz százalékos garan- ciákat nem lehet nyújtani, de vagy hisz ez az orszá- g, és benne az akadémiai közösség a demokráciában, a demokra- tikus kontroll erejében, vagy alkalmatlan a demokráciára.

● **Többen nehezménye- zik, hogy az intézmények világbanki támogatásra elkészített fejlesztési terve- it egy olyan – ön által lét- rehozott – bizottság bírál- ja el, melynek összetétele titkos.**

– A bírálóbizottságok szerte a világon, így nálunk is titkosak. Ez így van jól: kü- lönböző hátrányos helyzetbe kerülnének azok, akik egy erős érdekcsoporttal szemben foglalnak állást – kiváltképp egy ilyen kicsi országban. A döntést egyébként természet- szerűleg nem a bírálóbizott- ság hozza. A bírálók elkészít- ik az értékeléseket, az FTT megvitatja ezeket és kidol- gozza a javaslatát, végül a miniszter dönt. Az FTT tagjai közül bárki megismerheti a tanács páncélszekrényébe el- zárt névsort.

● **Önnel szemben bizal- matlansági indítványt nyújtott be a Magyar Rek- tori Konferencia mond- ván, az FTT nem megfe- lelően működik. Hogyan vélekedik a történetekről?**

– Méltánytalannak, és nem úriemberekhez méltónak tar- tom az eljárást. Nem óhajtok lemondani, mert meggyőző- désem, hogy az FTT minden tagja és magam is hivatástu- datunk magaslatán tesszük a dolgunkat. Ilyen esetben egyébként a miniszter jö- gosult eljárást indítani és visszavonni a megbízatáso- mat. Miniszter úr nyilvános- ság előtt kijelentette, hogy nem óhajta érinteni az elnöki pozíciómat a ciklusom végé- ig. Ez pedig 2001-ig tart. Vagyis élvezem a miniszter bizalmát, és ez nekem pon- tosan elegendő.

Keczer Gabriella

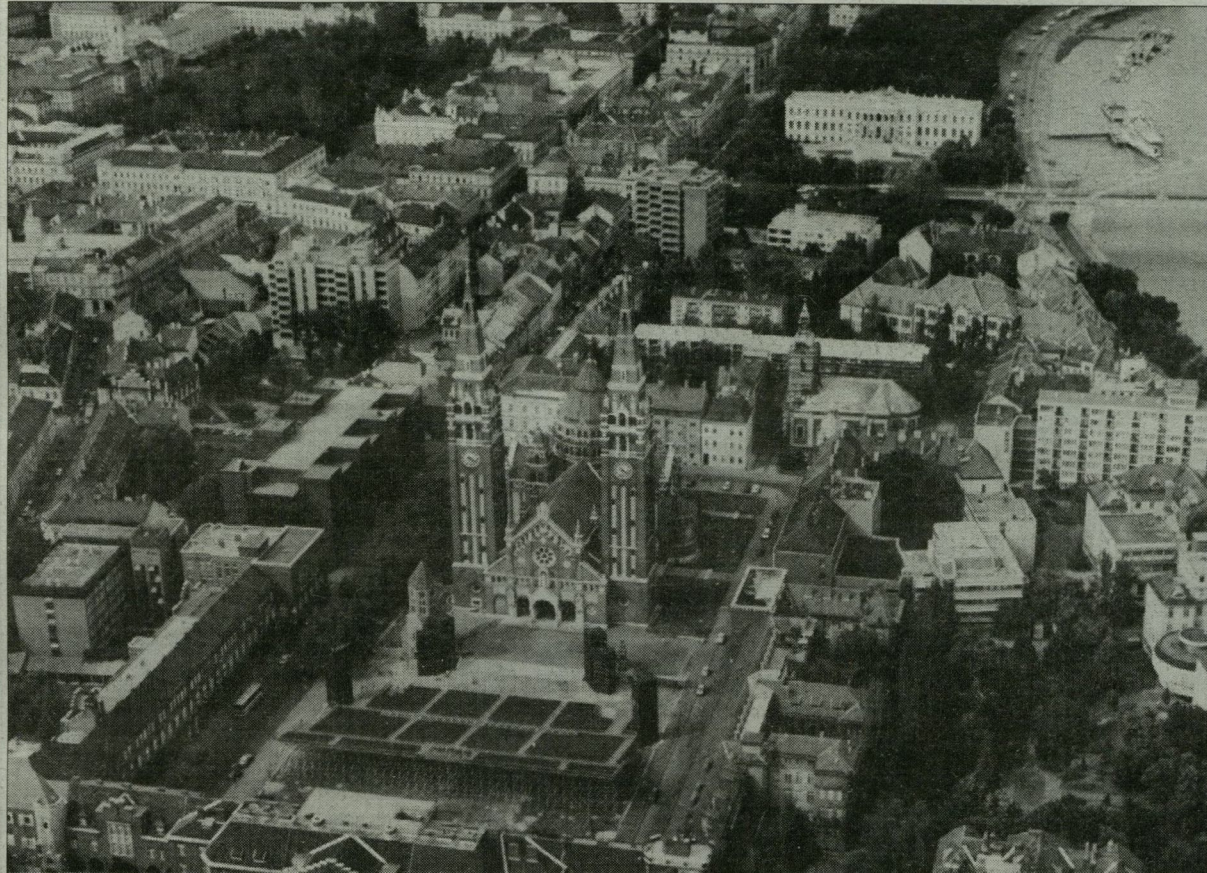

Frenyó V. László: Remélem, hogy a minisztérium kitar- t az előterjesztés mellett. (Fotó: Schmidt Andrea)

UNIVERSITAS

● **Az egybeolvasás befejezetlen története**

Az integráció rációja

Klebelsberg ide álmolta az egyetemi negyedet. (Fotó: Schmidt Andrea)

A rendszerváltás óta az oktatási kormányza- tok célja, hogy a szétap- rózódnak, mára túlzottan specializáltá vált felső- oktatási intézmények helyett gazdaságosab- ban működő, nagy ok- tatási centrumok jöjje- nek létre. Ennek eszkö- ze az egyetemek és fő- iskolák integrációja, együttműködése és ma- jdan egybeolvasása.

A magyar felsőoktatás in- tézményrendszere 1948-tól kezdődően fokozatosan morzsolódott szét. Míg 1953-ban harminckettő, ad- dig a hetvenes évek közepén már hatvan-hetven önálló egyetem és főiskola, illetve húsz-harminc kihelyezett ta- gozat működött Magyaror- szágon. Ez a szám a mai na- pig nem változott. A hallga- tói létszám emelkedésével kritikussá vált a felsőoktatás helyzete.

A gondolat

A nyolcvanas évek végén már mindenki tisztában volt azzal, hogy a magyar felső- oktatás intézményrendszere, oktatási szerkezete és finan- szírozása átalakításra szorul. A szakemberek úgy vélték, hogy az erőforrások racio- nálisabb felhasználásával és az intézmények közötti együttműködéssel változtat- ni lehetne a helyzeten. Első- sorban azért a helyeken, ahol ez a földrajzi környe- zet lehetővé teszi. Így a vi- déki nagyvárosokban, ahol

több felsőoktatási intézmény is működik. 1991-ig azon- ban semmi sem történt.

Akkor a kormány létreho- zott egy, a felsőoktatás fej- lesztésével foglalkozó tárca- közti vegyes bizottságot, amely – a Magyar Rektori Konferenciával és a Főisko- lai Főigazgatói Konferenciá- val karöltve – 1992 végére A magyar felsőoktatás fejlesz- tése 2000-ig címmel kidol- gozott egy programot. Eb- ben egyebek mellett az sze- repelt, hogy a hallgatói létszám növelése és az oktatás színvonalának megtartása mellett – a hazai és az euró- pai konvertálhatóság együt- tes biztosítása érdekében – át kell alakítani a magyar felsőoktatás szervezetét. A bizottság úgy vélte, hogy a felsőoktatás átalakítása egy egyszeri, rekonstrukció be- ruházással megvalósítható. Az adatok begyűjtése után kiderült, hogy míg az állam közel hetven, addig az egye- temek és főiskolák körülbe- lül százmilliárd forintot gon- doltak a rekonstrukcióra for- dítani. Mivel az összeg sok- nak bizonyult, a rekonstruk- ció kérdése lekerült a napi- rendről, s 1995-ig, a hírhedt Bokros-csomagig semmi, a felsőoktatás modernizációját szolgáló, érintő komolyabb lépés nem történt. Miközben a hallgatói létszám a rend- szerváltás előtti időszakhoz képest a duplájára emelke- dtett, az intézményeknek egyre kevesebb pénzből kel- lett gazdálkodniuk, mi több, a Bokros-csomag pénzügyi megszorításainak követke- zésében még jelentős mértékű forráselvonással is sújtották a felsőoktatást.

A tett

A Felsőoktatási Tudomá- nyos Tanács (FTT) és a Ma- gyar Rektori Konferencia (MRK) nem várva meg a Bokros Lajos pénzügyminis- ter által jelzett második költ- ségcsökkentési hullámot, 1995 őszén előállt integrációs programjával. Ez a koncepció, szemben az 1992-es program- mal, már figyelembe vette a magyar gazdaság helyzetét és jövőbeni alakulását, számolt a társadalmi elvárásokkal és a munkaerőpiaci igényekkel. A számokkal és tényekkel ala- posan alátámasztott dokumen- tum, valamint a felsőoktatás korszerűsítésére vonatkozó terv megnyerte a kormány tet- szését. Az oktatási tárca nagy reményeket fűzött az integrá- cióhoz: az összevonásokkal megszűnhetnének a képzési párhuzamok és takarékosabbá válhatna a gazdálkodás. 1996 tavaszán azonban kiderült: komoly fejlesztés, nagyobb mértékű beruházás nehezen képzelhető el a felsőoktatás területén csak állami pénzből. Márpedig az intézmények in- tegrációja, egybeolvasása, il- letve az ehhez kapcsolódó be- ruházások és fejlesztések je- lentős támogatást igényelnek.

A lista

A legfontosabb integrációs ösztönző eszköznek a pénz bi- zonyult, ugyanis az egyesülés- hez kapcsolódó tervezéshez és

beruházásokhoz a Világbank 150, az állam pedig 100 millió dollárt ígért. (1998 márciusá- ban alá írták a 150 millió dolláros felsőoktatás-korszer- sítési világbanki hitelegyez- ményt – a szerk.) De a Felső- oktatási-fejlesztési Alap (Fefa) integrációs pályázatai is nagy pénzzel kecsegtettek. Szege- den külföldi szakértők bevoná- sával készültek a precíz intéz- mény-fejlesztési tervek, ame- lyekkel 1996-ban és 1997-ben hatszázmillió forintot nyert a helyi universitas egyesülés. Rácz Béla, a JATE integrációs rektorhelyettese lapunknak el- mondta: a három évvel ezelőtti tervek – a hallgatói létszám növelése, a négy képzési szint (felsőfokú szakképzés, főisko- lai, egyetemi és doktori kép- zés) megvalósítása, a munka- erőpiachoz történő igazodás, a gazdálkodási és irányítási rendszer egységesítése és kor- szerűsítése, valamint az integ- rációhoz kapcsolódó beruháza- sok (könyvtár építése, egyes- ges informatikai rendszer ki- alakítása) – célkitűzései a mai napig változatlanok.

A mostani állás szerint az oktatási tárca tizenegy egye- temmé és tizenkét főiskolává szeretné összevonni a jelenle- gi felsőoktatási intézménye- ket. Az integrációs lista már elkészült, azt megkapták az érintett intézmények. Az egyetemeknek és főiskolák- nak január 15-éig kell vélemé- nyezniük az oktatási kabinet előterjesztését, amely után a kormány február végén nyújtja be integrációs javas- latát az Országgyűlésnek.

Szabó C. Szilárd

Nyílt napok

● **Munkatársunktól**

A József Attila Tudomány- egyetem Természettudományi Karával ismérkedhetnek kö- zépiskolások január 28-án, amikor a kar nyílt napot ren- dez. Az érdeklődőket délelőtt fél tízenegykor tájékoztatják a továbbtanulási lehetőségekről, az ösztöndíjakról, a kollégiumi helyzetről. Délután egy órától pedig ellátogathatnak a kar tanszékeire, és közelebb- ről is megismerkedhetnek az őket érdeklő területekkel.

A Juhász Gyula Tanárkép- ző Főiskola is nyílt napot tart január 15-én, pénteken 10 órakor a Belvárosi Filmszín- házban. A rendezvényen Var- ga István főigazgató-helyettes tart majd általános tájékozta- tót, amely után Szolgáné Ró- zsa Zsuzsanna, a főiskola ta- núlmányi osztályának vezető- je a felvételi rendszerről, Jan- csák Csaba HÖK elnök pedig a hallgatók képviselőtételéről és lehetőségeiről szól. A tájékoz- tató után az érdeklődők a tan- széki szakfelelősök irányítá- sával tanszéklátogatáson ve- hetnek részt.

Meghirdették a Széchenyi professzúráját

● **Budapest (MTI)**

Az Oktatási Minisztérium változtatlan feltételekkel meg- hirdette pályázatát a Széche- nyi Professzori Ösztöndíjra. A pályázatok beadási határideje március 10.

Az ösztöndíj határozott időre, 4 évre szól, havi bruttó összege a folyósítás évét meg- előző évben érvényes mini- málbér nyolcszorososa. 2000- ben 500 ösztöndíj odaítélésére van lehetőség. Az ösztöndíjra azok pályázhatnak, akik teljes munkaidőben oktatnak, kutat- nak a felsőoktatásban, illetve az egyházi, önkormányzati, köztestületi tulajdonú kutató- fejlesztési intézmények főfog- lalkozású szakemberei.

Jelentkezhetnek azok is, akik kizárólag 100 százalékos állami tulajdonú intézmény- ben dolgoznak és emellett va- lamely felsőoktatási intéz- mény részmunkaidőben fog- lalkoztatott oktatói. A pályá- zatok az egyetemeken és a főiskolák tudományos ügye- kért felelős szervezeti egysé- génél szerezhetőek be. Az anyag számtólópes hálózaton keresztül is elérhető.

Időt kérnek

● **Baja (MTI)**

A Tanítóképző Főiskolák Főigazgatói Kollégiuma Ba- ján tartotta rendkívüli ülését, amelyen állásfoglalást foga- dott el. Az oktatási miniszter- nek is átnyújtott dokumen- tumban a főigazgatók leszö- gezték: tudomásul veszik a kormány integrációs elhatáro- zását, és kifejezték, hogy fenntartásaik mellett is közre- működnek annak végrehajtás- ban. Az állásfoglalás háromé- ves átmenetet, türelmi időt kért a kormánytól, az intéz- mények decentralizált, önálló gazdasági egységként való integrálását, valamint a tényle- ges bekerülési költségek nor- matívaként való meghatározá- sát. A miniszter írásos választ ígért az állásfoglalásra, de szóbeli reflektálásában is kife- jezte, hogy a lényeges kérdé- sekben egyetértés van a szak- ma és a kormányzat között. Leszögezte, hogy a garanciák- nak és az integrációnak egy lépésben kell megtörténnie. Az átmeneti időszak lehetősé- gét nem zárta ki, de a háromé- ves időszakot megvitatás tár- gyává tette. Hangsúlyozta, hogy a felsőoktatási törvény módosításában éppen ezeknek az intézményeknek kívánnak védelmet nyújtani.

Hallgatói és oktatói létszám

Intézmény	József Attila Tudományegyetem (A Szegedi Élelmiszeripari Főiskolai Karral és Konzervatóriummal együtt)	Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem	Juhász Gyula Tanárképző Főiskola	DATE Hódmezővásárhelyi Főiskolai Kara	Összesen
Nappali tagozatos hallgatók száma	8673	2476	2729	395	14273
Oktatók száma	620	460	202	33	1315

(Forrás: JATE – 1998. október)